

Douăzeci și unu

...acești smintiți se încapățânează să facă lumea să-i creadă regi, când de fapt sunt niște săraci, și că se îmbracă în aur și purpură, când, de fapt, sunt goi.

DESCARTES

„Surghiunit...” „Expulzat...” „Exilat...” sau „Fugit...” „Evadat...” „Urmărit...” „Eu, ce știu, e că era într-o biserică” — observa Intendenta. „Și comuniștii nu intră în biserică nici în Săptămâna Mare.” Și iarăși presupuneri: „Surghiunit...” „Exilat...” „Evadat...” „Poate, pocăit...” „Convertit...” „Criză mistică...” „Certat cu ai lui...” Și timp de zile și zile nu se mai vorbi de altceva în Rue de Tilsitt, în așteptarea ziarelor de *acolo* — cele din februarie în aprilie —, sosind cu încetele vapoare speciale de mărfuri, în suluri de câte șapte numere, cu imaginea Vulcanului Titular pe timbre. Pentru că ziarele de aici, bineînțeles, nu spusese nimic despre Student, personaj lipsit de interes pentru ele. Și la începutul lui mai, aflară, în sfârșit, din *El Faro* din Noua Córdoba, despre Conferința Mondială de la Bruxelles, la care fuseseră reprezentate „Liga Național-Țărănească din Mexic” și „Liga Antiimperialistă a Americilor”, ce avea o filială și în țara noastră. „Totul se explică”, spuse Cholo Mendoza. „Rahaturi”, murmură *Fostul*. „Imperialismul e mai puternic ca niciodată. De-aia omul prezentului acum, în Europa, e Benito Mussolini...” Și înfloriră, din nou, castanii și reîncepu taifasul, la mansardă, pe obișnuitele teme. Se vorbea enorm, sub ardezia acoperișului, de „vremurile acelea”. Faptele cele mai neînsemnate dobândeau, primate în perspectivă și de la distanță, în contemplarea prezentă, îngroșate

reliefuri pline de semnificații, mai mari valori de spirit, singularitate sau transcendență. „Îți amintești? Îți amintești?” — era formula sacramentală — cotidiană de-acum — pentru evocarea morților și a lucrurilor moarte ce explicau mecanismele, deseori secrete, ale unui trecut reîmprospătat, scos din contexte îndepărtate, pentru a fi adus pe aceste latitudini. Dintr-odată, reîmprospătându-i-se memoria atât de populată, Patriarhul dezvăluia dedesubturile, până atunci, oculte, ale anumitor evenimente deosebite sau ale unor mici întâmplări ce reprezentau cheia a ceea ce pe vremuri putuse fi motiv de nedumeriri și interogații — stârnind misterul. Ca un fachir sau un iluzionist care, ajuns la bătrânețe, retras de pe scenă, dezvăluie amuzat tehnicile șmecheriilor și miracolelor sale, *Fostul* își amintea de emisiunea de monede fără acoperire, pentru încurajarea situației financiare naționale; de povestea cu casele de jos create de Guvern, unde se foloseau cărți măsluite (există o întreprindere nord-americană care le fabrică, însemnate pe spate atât de discret, că numai experții se descurcă cu ele) și potul era în dolari, lire sterline sau, pentru a scoate banii ascunși prin case, în vechi monede de aur sau în pesos mexicani de argint. Și povestea cu Diamantul de la Capitoliu, diamantul acela octogonal, cu ape fără seamăn, cumpărat prin comandă oficială pentru ca, încrustat în mod solemn la picioarele statuii Republicii, să marcheze Punctul Zero al tuturor șoselelor țării — gemă furată într-o noapte de mâini atât de experte, încât, după cum scriseseră ziarele, nu puteau aparține decât unui *gang* internațional, dacă nu cumva era vorba de anarhiști sau comuniști, foarte pricepuți la asemenea treburi. Și Elmira râdea, auzind povestea: „M-a trimis *acolo* (arăta spre Patriarh); o pusei pe cumătra mea, Juliana, să-l țină de vorbă pe portar și eu (gest) cu o dăltuță din alea de se vând la fierăria Monserrate și un ciocan, pe care mi-l ascunsesem între țâțe, am luat briliantul și l-am adus la Palat, în gură. Pe cuvânt! Nici nu puteam să respir! Și apoi, a urmat tărăboiul. Și... ce-am mai râs! Ce-am mai râs!” Și acum, râsul ei își găsea ecou în râsul Primului Magistrat, care ară-

ta spre un sertar al dulapului. „Îl am aici. Mi-aduce noroc. Și pe urmă, asta-i *recuperarea*, cum spun anarhiștii. Și eu am dreptul la anumite *recuperări*...” „Oh, bineînțeles, Domnule Președinte!” „*Fost*, fiule; *fost*...” Lunile treceau cu căpșunile luând locul castanelor, și castanele pe cel al căpșunilor, cu copaci îmbrăcați și copaci goi, verzi și ruginii, și Patriarhul, tot mai puțin interesat de întâmplările din afară, își reducea, își limita, își închidea cercul existenței sale. În anul acela, Crăciunul a fost sărbătorit la mansardă, cu colinde de-ale noastre, cu *furruco*¹ și tamburină, înregistrate de curând de Casa Victor. Crăciun cu purcel la tavă, salată verde și ridichi, vin roșu, *hallacas*² și alviță din Spania — după obiceiul *de-acolo*. Și văzând masa pusă, cu totul pe masă, Primul Magistrat vorbea despre Napoleon, pe care îl stima tot mai mult, de la an la an, dar în seara asta, nu în amintirea luptelor de la Jena, Austerlitz sau Wagram, ci pentru că era mulțumit că aflate, dintr-o carte, că Bonaparte și Josefina mâncau la Malmaison — el corsican, ea martinicheză, amândoi meteci — în felul nostru, după protocolul Elmiritei, toate mâncărurile deodată, la vedere, prezente, amestecate, răcite unele, călduțe, încă, altele, la îndemâna furculiței și lingurii fiecăruia, fără atâtea preumblări de farfurii, cum se făcea cu siguranță în casele noilor bogătași, imitatori de prințese, cu titluri obținute prin căsătorie — și mă pricep la asta! — cu așteptări și întârzieri și defilări de servicii ce îți taie apetitul și îți strică stomacul din cauza atâtor ceremonii inutile. Aici puteai să pui mâna pe sticlă și să-ți umpli paharul fără să ți se susure un an la ureche — ca și cum chestia cu anul ar fi atât de importantă, când ceea ce cauți, de fapt, la un vin este *veselia*, ce nu ține de ani în plus sau ani în minus... Și când îl cuprindea o astfel de veselie, Primul Magistrat privea uneori spre Arcul de Triumf, declamând pe un ton

¹ Un fel de buhai.

² *Hallaca* sau *hayaca* (sp.) — mâncare tradițională de Crăciun în unele zone din America Latină; un fel de plăcintă din făină de porumb, umplută cu pește sau carne tocată mare, slănină, măsline, stafide ș.a.

plin de sine faimoasa tiradă a lui Flambeau din *L'Aiglon*: „*Nous qui marchions fourbus, blessés, crottés, malades*“¹, ajungând cu brio la versul final — destul de greșos, desigur — unde ni se oferă un șerbet de sânge de cal mort. Dar Cholo Mendoza constata că, pe măsură ce trecea timpul, se produceau lacune tot mai mari în recitățile *Fostului*; unii alexandrini rămâneau cu opt silabe; Spania și Austria dispăreau de pe lirica hartă; erau uitate săbii, puști, coifuri, cântece de război, corbi fripți, steaguri și goarne, la marginea drumului evocat de „*grognard*“², tot acel talmeș-balmeș ritmat rămânând redus în memoria recitatorului la farmaceutica împerechere: „*Nous qui pour notre toux n'ayant pas de jujube / Prenions des bains de pied d'un jour dans le Danube*“³. Și Cholo Mendoza începea să creadă că, dacă acest vers rămânea viu în memoria Primului Magistrat, era din cauză că acel *jujube* pectoral era văr-primar cu pilulele de lemn-dulce, care-i plăceau lui atât de mult. Și devenea necesar, poate, elementul mnemotehnic, pentru că era evident că mecanismele mintale ale celui ce urzise, calculase, combinase atâtea, de-a lungul unei foarte prelungite cariere, începeau să scârțâie. În zilele ploioase, de pildă, după ce declara că n-ar ieși pentru nimic în lume din casă, era împins de o absurdă necesitate de-a se duce la o librărie îndepărtată ca să caute o lucrare de Fustel de Coulanges, sau cele douăzeci de tomuri din *Istoria Consulatului și a Imperiului* de Thiers — pe care nici măcar nu le răsfoia, când se întorcea, cu guturai și ud learcă, din inutila-i expediție. Întotdeauna amator de teatru liric, îl apuca deodată dorința să-și pună fracul și se ducea s-asculte vreo *Manon* la Opera Comică, mirându-se că nu-l vede pe Mefistofeles în actul ce se petrece la Saint Sulpice. Acțiunea din *Carmen* o încurca cu aceea din *Bărbierul* pentru că ambele erau la Sevilla;

¹ Noi ce pășeam sleiți, răniți, înnoroiți, bolnavi (fr.).

² Soldat din vechea gardă, în timpul Imperiului lui Napoleon Bonaparte (fr.).

³ Noi, care pentru tusea noastră n-avem sirop de tuse / Să facem băi la picioare de-o zi în Dunăre (fr.).

confunda finalul din *Traviata* cu cel din *Boema*, pentru că, în sfârșit, femeia aceea moare în brațele iubitului... În discuții făcea frecvente greșeli, afirmând, de pildă, că Plutarh e un istoric latin sau că virusul gripei spaniole se numește Peloponez. Pe neașteptate, se apuca să dicteze un editorial despre situația politică din țara noastră, oprindu-se, uimit, la partea cea mai reușită, dându-și seama că n-are unde să-l publice. Vorbind ca să vorbească, numea și destitua miniștri, conferea decorații în închipuire, prefigura planuri de Lucrări Publice, ajungând să râdă de el însuși, când revenea la realitate, în fața unei sticle de Beaujolais Nouveau, la Monsieur Musard. Avea un surprinzător chef de muzee. Se ducea la Carnavalet¹, să privească ghilotinele de jucărie. La Luvru, în fața marelui tablou *Încoronarea* de David, stabilea tulburătoare paralele între Madame Letiția și *Aunt Jemima* a Colonelului Hoffmann. Vizita Muzeul Grevin ca să vadă dacă nu cumva, poate, nu se știe niciodată, se găsea pe sine însuși, devenit figură de ceară, în vreo sală. Și Cholo începu să se alarmeze de rătăcirile Patriarhului într-o zi de 5 mai, când se trezi cu ideea fixă — uitată la amiază, din fericire, datorită veștilor sosite din patrie — de a trimite un enorm buchet de flori la Dôme des Invalides, cu prilejul aniversării morții lui Napoleon la Sfânta Elena. Și totuși, o anumită maiestate, o anumită forță confereau ținută și stil persoanei vechiului dictator. Ținuta și stilul despoților decăzuți; a celor care, timp de ani și ani, și-au impus voința, au făcut legile undeva în lume. Era de-a-juns să se culce în hamac pentru ca hamacul acela să devină Tron. Când se legăna în plasa sa, cu picioarele în afară — de colo-colo, trăgând de un cordon fixat în acest scop — devenea uriaș, era imens în orizontalitatea sa de nemuritor ignorat de Petit Larousse. Și atunci vorbea de oștile *sale*, de generalii *săi*, de campaniile *sale*, ca aceea — îți amintești? — contra trădătorului Ataulfo Galván —, cu noaptea aia — îți amintești?... ba nu; tu nu erai... cu furtună, în Peștera Mu-

¹ Muzeu amenajat în vechiul palat Carnavalet (sec. XVI-XVII), din cartierul parizian Marais.

miilor... Și într-o dimineată, când se trezi vorbind de asta fu cuprins, brusc, de dorința de-a vizita Muzeul Trocadero. Și se duse cu Cholo la acel greoi palat trist, combinație între stilul zaragozan, arab și Baron de Haussmann, cu arcade înalte și zvelte și false minarete, unde, în fața unui cap mare din Insula Paștelui, dormita un custode cu vestonul descheiat. (Probabil că mintea Patriarhului nu funcționa prea bine în dimineata aceea, pentru că întrebă de numele autorului acelei sculpturi...) Și începură să umble prin săli, tot mai lungi și mai pline de bărci pe uscat, păsări totemice, idoli străpunși de cuie, zei morți ai unor religii moarte, eschimoși prăfuiți, trâmbițe tibetane și tamtamuri îngrămădite prin colțuri — tobe stricate, cu legăturile rupte, cu pielea mâncată, mute pentru totdeauna, după ce fuseseră maestre ale petrecerilor, aducătoare de ploaie și mesagere ale răzvrătirilor... Și astfel, pășind de la os-de-focă-ac-de-cusut la măștile rituale din Noile Hebride, de la *grigri*¹ la crucea de aur, de la clopoței șamanului la toporul de piatră, Primul Magistrat ajunse la ceea ce căuta: vitrina dreptunghiulară, acolo, în mijlocul sălii, așezată pe un pedestal de lemn, unde era așezată, pentru totdeauna, mumia aceea — „de care ți-am vorbit atâta“ — găsită în peșteră, într-o noapte cu furtună... O ruină de arhitectură umană, făcută din oase învelite în țesuturi rupte, cu pielea uscată, găurită, mâncată, ce susținea un craniu încoronat cu o panglică brodată; craniu cu găvanele ochilor înzestrate cu o groaznică expresie, mânios, nasul scobit deși inexistent și o enormă gură crenelată de dinți galbeni, împietrită, parcă, pentru totdeauna, într-un neauzit urlet, totul așezat pe mizeria tibiilor încrucișate, de care mai atârnav, încă, niște sandale milenare — și, totuși, parcă noi, datorită permanenței sforilor roșii, negre și galbene. Și stătea acolo așezată — ca dincolo — la doi pași de *Marseilleza* de Rude, ca un făt uriaș și descărn timer, ce străbătuse toate fazele creșterii, maturității, decrepitudinii și morții, ceva de-abia ceva, ruină de

¹ Amuletă sau talisman african, purtată împotriva spiritelor rele.

anatomie ce privea prin două găuri, sub o scârboasă coamă de păr negru, căzând în zdrențuite șuvițe de ambele părți ale obrazilor uscați. Și acest exhumat monarh, judecător, sacerdot sau șef militar îi privea din nou, cu iritare, de peste nemăratele sale veacuri, pe cei ce-i violaseră mormântul... Și părea că mă privește pe mine, doar pe mine, ca într-o conversație, când i-am spus: „Nu te plânge, măgar bătrân, că te-am scos din noroiul tău, ca să te fac om... Ca să te fac...” Rău, ameteală, cădere. Strigăte. Oameni care sosesc... Și mă trezesc în hamacul meu, unde m-au întins Cholo și Intendenta. Dar picioarele nu mă ascultă. Sunt acolo unde trebuie să fie, sunt ale mele, și totuși străine de mine, pentru că rămân inerte, refuzând să se miște. Medicul: Doctorul Fournier, foarte îmbătrânit. Cu Legiunea de Onoare. Mi-o amintesc. Îmi duc degetele arătătoare la urechi ca să știe că aud și înțeleg. „Nu cred că e nimic grav“, spune, alegând din trusa lui o seringă hipodermică. Și chipurile Ofeliei și Elmiritei, care se tot învârtesc în jurul hamacului, se apropie, se sfătuiesc, vorbesc și adorm — și mă trezesc. Din nou — sau o fi rămas aici? — Doctorul Fournier cu seringă lui hipodermică. Și mă trezesc. Și mă simt foarte bine. Mă duce gândul la Bois-Charbons a lui Monsieur Musard. Dar mi se spune că nu. Că încă nu. Că foarte curând. Probabil însă că nu sunt foarte bine — deși mă simt destul de bine, așa, când mă leșgân cu hamacul — pentru că Ofelia și Elmirita mi-au umplut camera cu icoane ale Fecioarei. Sunt aici, aliniat pe perete, înconjurându-mă, veghindu-mi somnul, prezente de cum deschid ochii, Fecioara din Guadalupe, Fecioara del Cobre, Fecioara din Chiquinquirá, Fecioara din Regla, Fecioara de los Coromotos, Fecioara del Valle, Fecioara de Altagracia, paraguayana Fecioară de Cââcupe, și, în trei sau patru icoane diferite, Divina Pastora de la mine din țară și Fecioarele Căpitani, Fecioarele Mareșali, Fecioarele cu Chipul Palid, Fecioarele Indiene, Fecioarele Negre, fecioarele noastre toate, Inefabile Făcătoare de bine, Stăpânele Ajutorării la orice restriște, cataclism, boală, nevoie sau întâmplare nefericită,

aici, cu mine, într-o scânteiere de aur, argint, paiete, sub zbor de porumbei, limpezimi de Cale Lactee și Armonia Sferelor. „Dumnezeu cu mine, și eu cu El...“, murmură, amintindu-și o rugăciune de la țară învățată în copilărie... Convalescență. Elmirita îmi aduce câte-o mâncare de-a noastră — *taco, tamal, vaporcito, yemas dobles*¹, lapte de pasăre cu scorțișoară — singurul lucru care-mi mai spune ceva. Încep să umblu destul de bine — deși acum am nevoie de un baston. Medicul îmi spune că, în curând, poate mâine, îmi va da voie să fac o scurtă plimbare. Să mă așez, poate, pe o bancă pe Bulevardul spre Bois, lângă straturile de gladiole. Să privesc cum se zbenguie pe iarbă câinii de casă mare, vegheați de valeții de casă mare. Apoi, cu taxiul — mă obligă trupul — la Bois-Charbons. Și îmi dau seama, deodată, că de mult, de mult timp, nu mai fac dragoste. Ultima dată — când? — a fost cu Elmirita. Acum, tot ceea ce îi cer e să-și ridice puțin fusta — lucru pe care îl face cu simplă inocență. Îmi face bine să privesc, din când în când, carnea tare și negricioasă, profundă și generoasă; există în ea o fericire ce se depășește pe ea însăși. S-a schimbat puțin din zilele triumfătoarei mele maturități și, privind-o, găsesc noi puteri ca să continui viața asta împutită. Pentru că nu sunt învins, nu. Îmi fac deja plimbarea cotidiană. De fiecare dată, puțin mai departe de casă. Și-ntr-o zi, nu știu de ce, mă duce gândul la Cimitirul Montparnasse, unde e îngropat amicul meu, Porfirio Díaz. (De aici, văd pe fereastră casa în care locuia ministrul lui, Limantour.) Mergem, deci, la Cimetière — unde se odihnește și Maupassant, cu nuvelele lui atât de citite și de imitate în țările noastre — Cholo, Elmira și eu. Cumpărăm niște flori de lângă Marmurăria Joffin. Și ne conduce portarul, îmbrăcat în bleumarin, ca și custodele de la Trocadero: „*Cette tombe est très demandée*“² [sic]. Trecem pe lângă Baudelaire, pe care au avut sinistrul umor de a-l îngropa alături de Generalul Aupick. Și-am ajuns la Don Por-

¹ Mâncăruri tipice hispano-americane din Mexic și America Centrală.

² Mormântul acesta este foarte cerut (fr.).

firio. Peste rămășițele sale se înalță ceva, ca o capelă gotică — biserică pitică sau cușcă de câini gigantică, gri-ogivală — unde, pe un altar pus sub privegherea Inefabilei Pogorâri de la Tepeyac, într-o casetă de marmură, se află puțin pământ mexican. Și deasupra acestui mausoleu medieval 1915, seculara și mitica prezență a Vulturului și a Șarpelui din Anáhuac... Mă gândesc la moarte. La Baudelaire, atât de aproape, dar fără să-mi pot aminti versurile acelea ale lui — mult m-a lăsat memoria — ce vorbesc despre oseminte vechi și o groapă adâncă pentru un trup mai mult decât mort, mort între morți. Mi-ar plăcea ca, atunci când mi-o bate ceasul, să mă îngroape aici. M-am gândit să fac o glumă macabră, potrivită cu ambianța, ca să le demonstrez celorlalți că nu-mi e frică de Cărnă. Dar nu-mi trecea nimic prin minte. Ne întoarserăm, în tăcere, în Rue de Tilsitt. Și-n după-masa aceea, din nou, picioarele inerte. Și brațul stâng amorțit. Și sudoarea asta rece, bruscă, pe ceafă și pe frunte. Și această greutate dureroasă pe care o simt, din când în când, în piept, dar mai degrabă pe piept — în afară — nu înăuntrul meu. Doctorul Fournier vrea să mă instaleze într-un pat. Spune că hamacul nu e pat; că e chestie de folclor, indieni, Fenimore Cooper. Înfumurarea căcăcioasă a oamenilor. Ar vrea să mă vâr într-un dormitor Ludovic al XIII-lea, ca să mă înăbuș sub un baldachin, sau în paturi ca alea de la Malmaison, unde, mă întreb cum puteau, fiind atât de strâmte și scurte, să se iubească Napoleon și Josefina. În cele din urmă, mă lasă în leagănul hamacului, ce se mulează după greutatea corpului meu — corp pe care mi-l simt plin, parcă, de alică. Adorm. Când mă trezesc, Cholo îmi zice că Ofeția și Elmirita s-au dus să dea un acatist la Sacré-Coeur pentru grabnica — „și sigura“, adăugă — mea însănătoșire. De dimineață s-au îmbrăcat ca penitentele — de „făgăduială“, cum se spune *acolo* —, veșminte violete, sandale, fără pălărie, nici basma, în ciuda ploii, cu cordon portocaliu în jurul mijlocului, și au urcat dealul Montmartre, prosternate în scaunele funicularului, înainte de-a merge în genunchi, cu câte

o lumânare în mână, de la intrare până la altarul central al bazilicii. Adorm din nou. Acolo, în Montmartre, ieșind din sanctuar, Intendenta se încapățânează să pună niște flori la picioarele unui sfânt ce se află la dreapta, singur și fără adăpost, și probabil că e foarte milostiv, de vreme ce-l țin într-un loc separat, la vedere, înlănțuit de un stâlp, trăindu-și martiriul. Îngenunchează pe piatra udă. Se roagă. Dar Ofelia o face să se ridice cu brutalitate, smulgând-o din cucernicie, după ce citise o inscripție de la picioarele sfântului: „*Cavalerului La Barre, mort în cazne, la vârsta de 19 ani, la 1 iulie 1766, pentru că nu s-a închinat la trecerea unei procesiuni.*“ Elmirita nu înțelege cum de există oameni care au putut, lângă o biserică, să înalțe un monument unui eretic... Ofelia renunță, datorită unei anticipate oboseli, să intre în explicații pe care mulatra, oricum, nu le-ar înțelege, pentru că ceva ca „liber-cugetător“ îi sună a sectă anarhistă, *ñáñigos*¹, anticrist sau ceva în genul ăsta... Mă trezesc. Și deasupra mea se apleacă Ofelia cu veșmântul ei de penitentă și Elmirita, îmbrăcată la fel, dar scoțându-și sânii, într-un gest masinal, foarte al ei, uitând de hainele de pe ea. Și apare chipul nou al unei călugărițe de la Saint Vincent de Paul — dar asta e adevărată —, care mă înțeapă cu un ac în brațul drept. Toca scrobită, gulerul scrobit, pieptarul scrobit; albastrul rasei, albastru-indigo decolorat, care mă face să mă gândesc la albastrul „salopetei albastre“ — *overall*-ul nord-american, purtat de toți muncitorii de la mine din țară — ce se mai numește *acolo* și albastru „de pachet de lumânări“. Lumânări, cele aprinse în fața Fecioarelor din camera mea; lumânări de-abia aprinse, ce încep să asude ceară; lumânările roșii, luminițe de candelă, plutind în nițel untdelemn. Lumânări ce mi le vor aprinde mie, în curând. Citesc asta pe fețele îngălbenite de lumina atâtor lumânări, ce se apleacă peste hamacul meu, privindu-mă cu zâmbete forțate, într-un miros de farmacie care-a invadat toată casa. Adorm.

¹ Membrii unei societăți secrete a negrilor din Cuba.

Mă trezesc. Uneori, când mă trezesc, nu știu dacă e noapte sau zi. Un efort. În dreapta sună un tic-tac. Să văd cât e ceasul. Șase și un sfert. Poate nu. Poate șapte și un sfert. Mai aproape, opt și un sfert. O fi deșteptătorul ăsta o minunăție a meșterilor ceasornicari elvețieni, dar are limbile atât de fine, încât de-abia se văd. Nouă și un sfert. Nu. Ochelarii. Zece și un sfert. Așa da. Cred că da, pentru că — îmi dau seama acum — ziua se desenează în culori albe pe bucățile de pânză puse de Intendentă ca să filtreze lumina care aici, în mansarda asta, vine prin luminatorul de sus. Mă gândesc la moarte, ca întotdeauna când mă trezesc. Dar nu-mi mai e frică de moarte. O s-o primesc neclintit, deși, îmi dau seama, de multă vreme, că moartea nu este luptă, agon — simplă literatură —, ci predarea armelor, înfrângerea acceptată, dorință de somn pentru a înșela o durere întotdeauna posibilă, întotdeauna amenințătoare, cu acompaniamentul ei de seringi hipodermice, martiriul Sfântului Sebastian — trup umflat și paraumflat — izul de medicamente în nări, o salivă de nisip și sinistra sosire a baloanelor de oxigen, la fel de prevestitoare ale sfârșitului ca și uleiul de miruit. Tot ceea ce doresc e să dorm fără să sufăr fizic — deși mă râcăie când mă gândesc la banda de rahați care *acolo* or să se bucure primind vestea morții mele. În orice caz, ca să rămân în Istorie, trebuie să pronunț o frază în ceasul când mă va lua aia cu coasa. O frază. Am citit-o în paginile roz ale Larousse-ului: „*Acta est fabula*“¹.

„Ce-a spus?“, întrebă Cholo Mendoza. „A zis de o fabulă“, spuse Ofelia. „Esop, La Fontaine, Samaniego?“ „A vorbit și de-un *act*.“ „Se-nțelege“, zise Intendentă. „Să nu-l înmormântăm fără certificat de deces. Moartea aparentă...“ (Era adevărat; cea mai mare spaimă a tuturor țăranilor de *acolo*.) „La mine în sat era unul pe care l-au îngropat de mort și, cum nu era mort, s-a trezit în coșciug, a reușit să spargă capacul, dar n-a mai apucat să scoată decât o mână

¹ Comedia s-a terminat (lat.).

de sub pământ... Și-a mai fost un caz, în La Verónica...“ Era duminică. Ofelia închise ochii tatălui său și îl acoperi cu un cearșaf ce cădea, ca o față de masă de banchet, până la pământ, de-o parte și de alta a hamacului. Apoi, deschise ser-tarul unde se afla Diamantul de la Capitoliu: „O să-l păstrez eu, ca să fie în cea mai mare siguranță. Când se va restabili ordinea în patria noastră îndurerată și nu vor putea pune mâna pe acest giuvaier zurbagiii și comuniștii, mă voi duce eu însumi să o așez, în mod solemn, pe locul ei de drept, la picioarele statuii Republicii.“ Și, în așteptarea aceluși eveniment, diamantul căzu în geanta Infantei, marcând, pentru moment, între pudriere și rujuri, Punctul Zero al tuturor șoselelor națiunii îndepărtate. Acum însă Ofelia părea oarecum grăbită: „Cholo să se ocupe de problema certificatului. Eu nu mă pricep la chestii din astea. Și să nu se publice decesul până mâine. Azi e zi de *Drags*. Trebuie să mă îm-brac...“ Și în curând, se auzi un neobișnuit zgomot de copite și roți în fața intrării de onoare a casei. Elmirita se uită pe fereastră: era un fel de trăsură cu imperială și geamuri, trasă de patru cai, cu lume cocoțată deasupra, foarte asemănătoare cu autobuzul cu catări care, în zilele copilăriei sale, circula pe ruta Noua Córdoba–Palmar de Siquire, din lipsă de trenuri. „Ce înapoiati sunt oamenii ăștia!“, se gândi mulatra. Și-o văzu ieșind pe Ofelia care, îmbrăcată în culori deschise, se urcă pe imperială, după ce-și deschise o umbreluță albă. Plesniră bicele și roibii porniră la trap, într-o mare larmă de râsete și chiote. Câte o lumânare, pusă în câte un sfeșnic de argint, ardea de fiecare parte a hamacului unde se odihnea corpul Primului Magistrat. Călugărița de la Saint Vincent de Paul se ruga, numărând mătaniile. Afară, copilul-erou cu coițele în vânt se prăjea la soare. „Ce indecență!“, spuse Elmirita, închizând fereastra, ca să se apuce de toaleta defunctului, care va fi depus jos, în Marele Salon. Pe speteaza unui scaun aștepta ultimul frac ce fusese comandat în ajunul îmbolnăvirii sale, prea larg acum pentru corpul slăbit. Dar așa o să fie mai ușor să i-l pună — cu lata panglică purpurie ce, timp de atâția ani, îi fusese emblema Investiției și Puterii.

1472

*Planta agățătoare nu se înalță niciodată
mai sus decât copacul care o susține.*

(Discurs asupra metodei)

1972

...arrêtez-vous encore un peu à considérer
ce chaos...¹

DESCARTES

1971-1972

¹ ...opriți-vă încă o clipă să priviți acest haos... (fr.)

Douăzeci și doi

Înnegurat de multele ploi, de nu puținele zăpezi și de părăsirea în care zace de mai mulți ani, micul panteon cu două coloane dorice se înalță încă în Cimitirul Montparnasse, nu departe de mormântul lui Porfirio Díaz, aproape de cel al lui Baudelaire și al Generalului Aupick. Cei ce privesc înăuntru, prin grilajul negru care străjuiește o ușă cu geamuri montate în metal aurit, pot vedea un altar simplu, pe care se află icoana Divinei Pastora, copie a imaginii venerată în Sanctuarul cel Mare din Noua Córdoba. La picioarele sale, sub o mistică ghirlandă de trandafiri și îngerași, se află o casetă de marmură, susținută de patru jaguari, în care se păstrează puțin din Pământul Sacrului Sol al Patriei. Ceea ce poate ignora unii este că Ofelia, zicându-și că Pământul este unul și că pământul Pământului este pământul Pământului în toate părțile — *memento homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris* —, adusese pământul sacru, păzit etern de cei patru emblematici jaguari, dintr-un strat de flori din Grădina Luxembourg.

Havana-Paris,
1971-1973